

LIBER SECUNDUS.
ORATIONIS FORMATIO.

CAPUT PRIMUM.
DE ORATIONE EJUSQUE ELEMENTIS.

* 289. *Oratio est complexio vocum sententiam efficientium. Sunt elementa orationis verbum, quae est anima sententiae; suppositum, de quo praedicatur notio verbi; terminus, qui vim verbi quoquomodo recipit; ceteraque apposita, quae vel supposito (a) adjiciuntur vel verbo (b) vel termino (c):*

a.

NEP. Cato primum stipendium meruit *annorum decem septemque.*

HOR. *Aliena negotia curo excussus propriis.*

b.

NEP. *Erat eo tempore Thyus dynastes Paphlagoniae.*

CIC. *Aves nidum quam mollissime substernunt.*

c.

CIC. *Faciam te consilii nostri certiolem.*

NEP. *Atticus habebat avunculum Q. Caecilium difficillima natura.*

† 290. *Oratio simplex constat uno verbo (a); complexa pluribus (b):*

a.

CIC. *Est profecto animi medicina philosophia.*

VIRG. *Trahit sua quemque voluptas.*

CIC. *Eratosthenes a Serapione reprehenditur.*

b.

CIC. *Epaminondas fidibus praeclare cecinisse dicitur.*

CIC. *Oceanus medius fidius vix videtur tot res absorbere potuisse.*

HIRT. *Videris mihi vereri, ne dimicare cogaris.*

† 291. *Oratio primaria continet sensum absolutum (a), secundaria relativum (b):*

a.

HIRT. *Quum ad Canopum ventum esset, Euphranor circumventus ab Alexandrinis est.*

SALL. *Sentius in senatu litteras recitavit, quas Faesulis allatas sibi dicebat.*

CIC. *Numquam labere, si te audies.*

b.

HIRT. *Quum ad Canopum ventum esset, Euphranor circumventus ab Alexandrinis est.*

SALL. *Sentius in senatu litteras recitavit, quas Faesulis allatas sibi dicebat.*

CIC. *Numquam labere, si te audies.*

CAPUT SECUNDUM.
DE ORATIONE SIMPLICI.

I. Oratio verbi substantivi. — II. Oratio verbi adjectivi.

I. Oratio verbi substantivi.

* 292. *Verbo substantivo et praecire potest et subire nominativus: qui praecit, suppositum vocatur; qui subit, praedicatum:*

SEN. Grammatici custodes sunt sermonis Latini, non auctores.
OV. Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses.

293. *Et praedicatum (a) et suppositum (b) deesse possunt:*

a.

CIC. Fuit apud Segestanos simulacrum ex aere Dianae.
CIC. Siquando erit civitas, erit profecto nobis locus.

b.

CIC. Apud matrem recte est.
CIC. Quintilis, si erit¹, in itinere est consumendus.

294. *Sum taceri potest (a) et attrahi ad praedicatum (b):*

a.

CIC. Haec leviora, illa vero gravia.
LIV. Rerum deinde divinarum habita cura.
VIRG. Tunc ille Aeneas, quem Venus genuit?

b.

OV. Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
LIV. Pars non minima triumphus est victimae praecedentes.
CIC. Contentum esse rebus suis maximae sunt divitiae.

II. Oratio verbi adjectivi.

* 295. *Verbum adjectivum, sive activum (a) sit sive passivum (b) sive neutrum (c), habet pro supposito nominativum, cui verbum concordet necesse est (25 et sqq.). Terminus activi est accusativus (a); passivi ablativus (b)²; neutrius varius est pro varia natura verbi (c), ut vidisti in primo libro:*

a.

CIC. Multos divini supplicii metus a scelere revocavit.
NAEV. Ego pluris feci libertatem, quam pecuniam.

¹ H. e.: Si licebit.

² Id ipsum, quod suppositum dixeramus in voce activa, in passiva terminum vocamus magis grammaticae quam philosophice.

b.

CIC. Eratosthenes a Serapione reprehenditur.
OV. Assiduo vomer tenuatur ab usu.

c.

CIC. Varroni displicet consilium pueri; mihi non.
CIC. Caruit foro postea Pompejus.

296. *Suppositum primae alteriusque personae facile tacetur:*

CIC. Trebonio multos annos utor valde familiariter.
HOR. Incedis per ignes suppositos cineri doloso.
LIV. Ne aequaveritis Hannibali Philippum.

† 297. *Carent supposito impersonalia (a) et neutra passive (b):*

a.

CIC. Num senectutis suae eum poeniteret?
CIC. Pudet me non tui quidem, sed Chrysippi.
SEN. Quaeritur quare hieme ningat, non grandinet.

b.

VELL. Raro invidetur eorum honoribus, quorum vis non timetur.

CAES. A Cotta primisque ordinibus acriter resistebatur.
CIC. Ab hora tertia bibebatur, vomebatur¹.

† 298. *Active etiam ponuntur sine supposito multa verborum intellectus et linguae in tertia persona plurali (a); item alia quaevis consuetudinem referentia (b)²:*

a.

LIV. Romanus, inquit, sum; Mucium vocant.

¹ Activa bibo et vomo posita sunt hic neutraliter.

² Cetera vix: OV.: „Tum primum subire domos” pro: Subitum est domos.

CIC. Majus est hoc, quam vulgo *opinantur*.

PLIN. *Narrant* in Ponto Caeciam trahere nubes.

b.

PHAEDR. Quia videor acer, *alligant* me interdiu.

COLUM. In Umbria secundum terram *succidunt* frumentum.

CIC. Maxime *admirantur* eum, qui pecunia non movetur.

299. *Aliqua verba subaudiuntur (a), maxime dico vel loquor (b):*

a.

CIC. Martis vero signum quo mihi pacis auctori?

LIV. Nihil aliud quam steterunt parati ad pugnandum.

CIC. Vincam silentium; et si nihil aliud, certe gemitu interpellabo¹.

b.

CIC. Haec tu mecum saepe, his absentibus; sed, his praesentibus, haec ego tecum, Milo.

CIC. De quo alias; nunc quod necesse est.

CIC. Non soleo temere contra Stoicos.

CAPUT TERTIUM.

DE ORATIONE PRONOMINIS RELATIVI.

I. Constructio relativi. — II. Contractio in participium.

I. Constructio relativi.

* 300. *Genus et numerus relativi est idem qui antecedentis²; casus varius est, pro vario relativi munere. Quare, si relativum fungatur munere suppositi, erit cum verbo finito nominativus (a), cum infinito accusativus (b): si relativum fungatur vice termini, casus erit is, quem verbum postulet (c), et sic de ceteris rectionibus (d):*

¹ H. e.: Et si nihil aliud faciam. . . .

² Quid sit antecedens et consequens, vide in n. 16.

a.

CIC. Moritur Quinctius, *qui* tibi grandem pecuniam debuit.

PLAUT. Opus est nobis ancilla, *quae* texat et molat.

CIC. Longum exordium est, *quod* pluribus, quam satis est, producitur.

b.

CIC. Scit hoc Lentulus, *quem* adesse vides.

CIC. Illi ipsi venerunt, *quos* ego venturos esse praedixeram.

CIC. Retorquet oculos ad hanc civitatem, *quam* ex suis faucibus ereptam esse luget.

c.

CIC. Comoda, *quibus* utimur, lucem, *qua* fruimur, a Deo nobis impertiri videmus.

CIC. Quis est hodie, *cujus* intersit istam legem manere?

CIC. Sunt homines, *quos* infamiae suae non pudet.

d.

CIC. Obrepsisti ad honores commendatione fumosarum imaginum, *quarum* simile habes nihil praeter colorem.

CIC. Omitto illud facinus, *quo* foedius nec fieri, nec cogitari quidquam potest.

LIV. Erat in castris C. Martius, *cui* cognomen Coriolano fuit.

† 301. *Antecedens et consequens possunt simul exprimi (a) vel supprimi (b); vel, suppresso antecedente, exprimi consequens (c); vel, suppresso consequente, exprimi antecedens (d):*

a.

CIC. Objecit mihi *consulatum* meum, qui *consulatus* verbo meus, re vester fuit.

CIC. Libertatis simulacrum in ea *domo* collocabas, quae *domus* erat indicio tui crudelissimi dominatus.

CIC. *Diem* scito esse nullum, quo *die* non dicam pro reo.